

ŠOLA

Glasiło Goriških učiteljev.

Izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černie, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, naduč. v Solkanu.

Zvezek III. V Gorici 13. januarija 1882. Leto II.

Zemljepisje.

III. Ceste. (Dalje).

Učitelj naj ponovi iz nazornega nauka pa iz krajepisa vvodne pojmove n. pr.: Kaj je steza? — Kaj je kolovoz? — Kaj je občinska cesta? — kaj državna — kaj železna cesta? — Kaj je železnična postaja? — Imenuj bližnjo skladovno — državno cesto! — Ktera železnična postaja je nam najbližja? — Kedo skrbi za občinska pota in ceste? — Kedo za skladovne ceste? — Kaj je cestni odbor? — Kedo ga voli? — Po koliko gospodarjev je voljenih v cestni odbor? — Kedo je načelnik našemu cestnemu odboru? — Čemu so ceste? — Poišči na zemljevidu občinsko pot (cesto)! — Kako je zaznamovana? — Poišči bližnjo skladovno cesto! — Pazite! To je državna cesta. Kako je zaznamovana? — Kako je zaznamovana pot, koder se vije železnica? — Skoz našo deželo se vije železnica. J.! Sledi jo! Imenuj kraje mimo železnice! — Prav! Z Nabrežine se odcepi ena proga v Trst druga pa blizo Gorice v Italijo. Druga stranska proga se odcepi pri Divači mimo Rodika v Istro. Na Goriškem so večje postaje: Divača, Nabrežina in Gorica.

Iz Gorice peljejo najvažnejše državne ceste a). po Soški dolini skozi Kanal, Kobarid, Bovec čez Predel na Korosko; b). po Ipavski dolini na Kranjsko; c). čez Miren — Tržič v Trst in d). čez Gradišče v Italijo.

Več je skladovnih cest — dobrih in slabih. V novejši dobi jele so se preuravnati—sosebno one na Tolminskem. Kanalska in Bovška okolica nimata skladovnih cest.

Pota in ceste vežejo kraje in mesta, ter posredujejo občevanje med enim in drugim krajem. Kolikor boljši so te, toliko lažje in varniše je prevažanje po njih. Koliko truda prihranijo umno izpeljane poti in ceste ljudem in živalim! Kakošna je pot po kateri hodite v šolo? Prav! Lepa, ravna in gladka je; a še pred nekaj leti ni bila taka. Hoja in vožnja po njej bila je celo po dnevi nevarna. Odstranjeni so zdaj poprejšnji težavni, ozki in strmi klancovi in s temi britko trpljenje živali in ljudi. Bile so namreč še pred nekaj leti semtertje take strmine, da se je moralo navadne nepreobložene vozičke naprej porivati, ako se je hotelo naprej ž njimi. Pa tudi luž je bilo prepolno. V njih je ležalo ob deževnem vremenu toliko vode in blata, da se je moral večkrat promet po njej vstaviti. Koliko truda, vpiranja, porivanja in izgube časa — pa tudi pretepanja uboge živali in kletvine je s preuravnavo poti konec!

Še pred 60 leti je bilo v naši deželi prav malo cest, pa še to malo kar jih je bilo, bile so zelo zanemarjene. Po njih se je več tovorilo nego vozilo kakor se še dan danes v goratih krajih godi.

— Kedo oskrbuje občinske ceste? — Kedo skladovne? — Zakaj pravimo nekterim cestam skladovne?*) Kedo oskrbuje državne ceste? — Od kod dobiva država denar za vzdrževanje in popravljenje cest? — Prav! Po mitnicah. Ali se plačuje pri vseh mitnicah enako? — Od kod razloček? — Stanejo li ceste povsod enako? — Večja voznima plača se tedaj na onih cestah, ki državo več stanejo. Velike stroške prizadenejo sosebno mostovi. Tudi na Goriškem imamo mnogo mostov — zidanih in lesenih. Čez Sočo so zidani mostovi: železniški (blizu Gorice), Kanalski, pri sv. Luciji, Tolminski in Kobaridski; leseni pa: pri Pierisu, Zagraji, Gorici, Plaveh in pri Čezsoči. Pri Žagi pa je most čez Sočo na močnih dratenih vrvéh.

*) Več o krajepisui priobči „Šola“ v prihodnjem zvezku.

Železnice zida država ali društva ter imajo po en — ali dva tira. (Učitelj naj razloži napravo železnic — kaj je postaja — hlapon — kaj je vlak — kaj predor:?) — Železnice so jeli še le v tem stoletji zidati. Glavne črte so med seboj sklenene po stranskih ali poprečnih črtah, tako da vežejo razne dežele med seboj in z državnimi središči pa z inostranskimi deželami. Vožnja po železnici je silno nagla; pot, za katero se je potrebovalo 8—10 dnij, predirja železnocestni vlak v 16—20 urah.

Tik državnih cest je zapaziti semtertje lepo obdelane kamene — velike in majhne — ki nosijo na čelu ime sosednje dežele ali bližnjega mesta pa po dve števili eno pod drugim. Kedo je že zapazil take kamene? — Večji takih kamenov so postavljeni vsacega kilometra; manjši pa — med večjima — vsacih 200 metrov na razen. Spodnje število kaže koliko kilometrov je od tam, kjer se je cesta odcepila ali začela — zgornje pa, koliko petin kilometra je še po vrhu. Na nekem kamenu soške drž. ceste je brati $\frac{3}{60}$ t. j. mesto je oddaljeno od Trsta $60\frac{3}{5}$ kilometra. Na Ipavski: $\frac{2}{25}$ t. j. $25\frac{2}{5}$ kilometrov od Ajdovščine (Kranjsko - Goriške meje).

Na razpotji cest zapazimo napise, ki kažejo, kam drži ena ali druga cesta. To so petelini.

Od Gorice napet je ob cesti po stebrih drat na razne strani. Po tem dratu šine električna iskra iz kraja v kraj, kamor daljnopisec hoče. — Telegrafske črta je napeta po Soški in Ipavski dolini pa preko železnico v Italijo, Trst in druge kraje.

IV. Razdelitev dežele. — Oblastnije.

Imenuj vasi naše županije! — Imenuj vasi sosednje županije! — Kaj je starešinstvo? — Kedo voli starešinstvo? Povej, kako se volé starešine! — Kedo voli župana? — Gospodarji cele županije, ki so ob enem davkoplačevalci, volijo starešine — ti pa izmed sebe župana. — Županstvo je naša domača gosposka. Za kaj je skrbeti županstvu? — Da je v občini vse redno in mirno, da se popravljajo poti, prekrbujejo siromašni bolniki ter da se čuje za občno varstvo ob-

činarjev — vse to in veliko drugih reči preskerbuje županstvo. Kar je potrebno in koristno občinarjem mora občina preskrbovati. Vendar je več potreb, za ktera mora skrbeti več županij skupno; n. pr. za skladojne ceste, šole, itd.

Več županji združenih med seboj v celoto imenujemo „glavarstvo.“ (Goriško glavarstvo šteje 38, Tolminsko 23, Gradiščansko 42, Sežansko 41 županij). Učitelj kaže na zemljevidu meje glavarstva. To ponovi več učencev. Temu glavarstvu (gl. okraju) pravimo Tolminsko. Zakaj? — V Tolminu biva c. kr. glavar sè svojimi uradniki. Tukaj le je Goriško glavarstvo. — (Katastralne občine Opatjeselo, Dol in Ločnik so zdaj združene k Goriškemu glavarstvu). Učitelj pokaže meje Sežanskega in potem Gradiščanskega okraja, kar za njim več učencev ponovi. —

Kje bivajo glavarji? — Kje biva Gradiščanski — kje Sežanski glavar? — Kako bi še smeli imenovati Sežansko glavarstvo? — Prav! Kras. Kako pa Gradiščansko? — (Furlanija). V koliko glavarstev je razdeljena naša dežela? — Kteri del obsega Tolminsko glavarstvo? — Kteri Sežansko — Gradiščansko? — Kod se razprostira Goriško glavarstvo? — (V sredi).

V vsakem glavarstvu je po en okrajni šolski svet. — Koliko okrajnih šolskih svetov je v naši deželi? Mesto Gorica ima posebej svoj mestni šolski svet. Vsak c. kr. okrajni šolski svet razpada v redni in v pomnoženi — Kedo je načelnik okr. šolskemu svetu? — Kedo pomaga uradovati c. kr. okrajnemu glavarju? — Prav! Uradniki. —

Kedo skrbi za občni red? — Kedo pazi, da se ne razdere mir in da se nikomur ne dela kaka škoda? — Kedo sili brezvestnega dolžnika, da dolg povrne? — Kedo nas brani slabih ljudi? — Prav! Sodniki in njih uradniki vse to opravljajo. Oni so nam tedaj veliki dobrotniki. — Kako pravimo hiši kjer uradujejo? — Zakaj jim pravivimo c. kr. sodnija? — (Ker so postavljene od presvitlega cesarja). Kje je naša sodnija? —

V našem glavarstvu so sodnije: v Gorici, Kanalu in Ajdovščini; v Tolminskem glavarstvu: v Tolminu, Bovecu in Cerknem; v Sežanskem: v Komnu in Sežani; v Gradiščanskem: v Gradišči, Trziču, Karminu in Červinjanu.

Koliko sodnij je v našem glavarstvu? — C. kr. sodnik

ni podložen c. kr. glavarjem, ampak predstojniku c. kr. okrožne sodnije. Več sodnij spada v eno okrožno sodnijo. Naša c. kr. okrožna sodnija je v Gorici. Za Komensko in Sežansko sodnijo pa v Trstu.

Pri c. kr. okrožni sodniji obravnavajo se veliki prestopki. To se godi javno v pričo ljudskih zastopnikov (porotnikov). Sodnija je poštenemu človeku zavetje in trdna bramba — hudobnemu pa strah in šiba.

Pri vsaki c. kr. sodniji je tudi c. kr. davkarija. Koliko jih je v našem glavarstvu?— Načelnik davkariji je c. kr. davkar. (Opravila davkarskega urada razloži naj učitelj po krajepisu).

Za red in varnost po deželi skrbi c. kr. žandarmerija ali straža deželne varnosti. Za zdravje — ljudem in živalim — pa c. kr. okrajni zdravniki in živino zdravniki.

Za županije vsacega sodnijskega okraja je poseben cestni odbor. Koliko cestnih odborov je na Goriškem?—

Kje je naša župnija?— Kaj je župnija (fara)?— Imenuj drugo župnijo na vzhodu — na severju...! Več župnij ima skupnega višjega dušnega pastirja. Temu pravimo dekan. Vsem župnijam, ki spadajo pod enega dekana, pravimo dekanija. Kje je naša dekanija?— Kedo je naš č. g. dekan?— Goriško spada v 18 dekanij, od katerih 16 imamo vrhovnega dušnega pastirja v Gorici — oni Sežanske darkarije pa v Trstu. V Gorici stoluje knezo nadškof.

Skupne zadeve vse dežele opravlja deželni odbor, v katerem so deželni glavar in štirje odborniki. Deželnega glavarja imenuje presvitli cesar — orbornike pa deželni zbor.

Udje deželnega zbora so:

1. Knezo — nadškof Goriški
2. 3 dež. poslanci voljeni od velicih posestnikov laških.
3. 3 dež. poslanci voljeni od velicih posestnikov slovenskih.
4. 5 dež. poslancev ktere volijo mestjani in tržani.
5. 2 dež. poslanca, ktera volita kupčijska in obrtniska zbornica v Gorici.
6. 8 poslancev, ktere volijo kmetijske občine.

Deželni zbor zastopa zlasti deželne koristi ter sklepa dotične postavave.

Deželni zbor čuva tudi nad gospodarstvom občinskih

premoženj in zastopa deželo pri presviflem cesarju in visoki vladi.

V. Podnebje.

Ne-le okoli sebe zapazujemo spremembe — gibanje — ampak tudi nad nami se te godé. Kaj zapazujemo nad sabo? — Prav! da je zdaj vedro, zdaj oblačno. Kaj se še godi nad nami (pod milim nebom)? — Prav! Večkrat deži, sneži. Kaj še? — Mnogokrat piha veter — drugekrati je pa vse tiho in mirno. — Dež, sneg, veter, oblačno in vedro nebo so prikazni. Da se vse to godi, vpljiva močno tudi to, da je zdaj topleje, zdaj hladneje, t. j. gorkota menjava.

Podnebje ali klima kakega kraja so vse spremembe v ozračji, ki imajo količkaj vpljiva na nas, kakor n. pr. mraz in gorkota in druge prikazni pod nebom.

Da si je naša dežela le mala, vendar je njeno podnebje močno različno. V nižavi in po dolinah je kratka in mehka zima pa dolgo in vroče poletje. V gorskih tesnih dolinah in po visokih gorskih planotah je kratko in hladno poletje pa dolga in ostra zima. Dežja pade čez leto obilno, vendar v severnih krajih več nego v južnih (čez 2 m. na leto). Tolminci ne poznajo suše. Presuhe in zarad tega razvitku organskih stvari ne posebno ugodne so pa kraške planote. Po Ipavski dolini in po krasu razsaja silna burja, zapadni del jo pa komaj poznà. Zrak je, izvzemši dolenjo Furlanijo tik morja, prav ugoden ljudem — najbolji je na kraški planoti. (Čist zrak pripihava iz jelovih gozdov).

Na poletje zanesó južni vetrovi čez Kras in Furlanijo morske soparje pod visoke gore: tu se vpró, ohladé in zgošté ter nagloma nastanejo nalivi — v tem ko v južnem delu suša deželo mori.

VI. Ljudstvo.

V vsej deželi biva nad 210.000 ljudi (210 tisoč). Skoraj vsi so rimsko-katoliške vere (Židov jo 269, Luteranov 121 in 10 starovercev).

Po narodnosti je blizu 140 tisuč Slovencev, 66 tisuč Italijanov in Furlanov, ostali so Nemci. Slovenci bivajo na

$\frac{4}{5}$ vse dežele, Lahi v Furlaniji in v Gorici. Nemci bivajo v Gorici in po večjih krajih.

Po opravi je največ kmetovalcev. Slovenskih je večinoma ob enem posestnikov a Lahi so po večjem koloni. Nemci so obrtniki, trgovci in uradniki, Judje pa v obče trgovci.

Ljudstvo je v obče zaostalo v omiki, le $\frac{1}{3}$ jih zna brati in pisati. Zato ni gospodarstvo, kmetijstvo, obrtnija in trgovina tako razvita, kakor bi se smelo pričakovati od svetovne lege in narave dežele.

Od leta 1848. se je na šolstvenem polji veliko zboljšalo. Povsod se ustanovljajo ljudske šole in upati je, da v kratkem bode imela slehrna občina pravilno vravnano šolo.

Leta 1880-81. je bilo na Goriškem 198 občnih ljudskih šol. Otrok za šolo pa (6—14 l.) 32.140; od teh je obiskovalo šolo 19.624. Zraven javnih ljudskih šol je še več privatnih šol in zavodov kakor: središčna bogoslovnica primorskih škofov, višja gimnazija in realka, c. kr. izobraževališče za učiteljice, dež. kmetijska šola, gluhonemica, zavod za zapuščene dečke in za sirote.

Po naravi kraja, kjer biva ljudstvo, je tudi njegov značaj. Tako n. pr. je Tolminec premišljiv, miroljuben pa prijazen in zgovoren. Bovčan živahen in uljuden. Furlan vroč, odločen in varčen — rekel bi skop. Kraševcec ponosen, previden in strpljiv. Goričanje so kot v središči in iz več življev pa vsled dotike z raznimi narodnostmi mešanega značaja.

VII. P r i d e l k i.

Vsled zeló različnih tal in podnebja naše dežele, pridelajo v njej tudi različne pridelke. Furlan je poljedelec, zraven peča se pridno z vino-in svilorejo; za sadje in zelenjavo se ne zmeni, redi pa lepo pleme goveje živine in obilo kuretino. Kmet Goriške okolice je poljedelec in priden vrtnar. Zarad pomanjkanja pašnikov in travnikov redi le toliko živine, kolikor mu je neobhodno potrebno za obdelovanje zemlje.

Kraševcec obseva ograde in ogradice z belim žitom in ajdo, goji trto ter se peča sè svilo-in živinorejo.

Bric in Ipavec sta vrla vino-in sadjerejca vrhu tega obdelujeta tudi polje.

Tolminec se peča sosebno z živino-in sadjerejo, pa prideluje po ravnica in lazeh belega žita, ajde, korenstva in sočivja. Bovčan si išče po širocem svetu kruha s kupčijo. Zakaj?—

V novejšem času se obdeluje zemlja nekoliko umnejše, vendar se zapazuje tudi v tem še mnogo napak. Na Tolminskem se povzdiguje živino-in konjereja. Ovčarija se je skoraj zatrla. Svilopredke dadé v srečnih letih lep zaslužek. Za riborejo bi se lahko kaj storilo. Tik morja, sosebno v Devinu in Gradeži je mnogo ribičev. Gorske postrve se izvažajo daleč v Italijo. Umni čebelarji so semtertje na deželi sosebno v Kobaridu.

Goriška ima primeroma veliko plodne zemlje a po večjem žitnim rastlinam nevgodne. Zato se ne pridela dovolj žita, ampak vvažati ga morajo iz tujih krajev.

Vina se v srečnih letih obilo pridela. Izvažajo se precej terana, refoška in rebule.

Posebno zgodnjega sadja se veliko izvažuje v severne kraje (Gradec, Dunaj....)

Suhe in olupljene češplje pošiljajo celo v Rusijo in Ameriko — zelenjavo pa v Trst.

Kras ima obilo lepega apnenca. Izvažajo se ga mnogo na Dunaj, Pešto, itd. Na Srpenici se kopa kreda.

Zraven navedenih pridelkov pomaga si ljudstvo še na druge načine do potrebnih dohodkov. Tako sadi Kraševce k o p r i v n i c e, iz katerih se izdelujejo kaj lepi bičniki. Tudi ruj prodaja prav drago. Brežan goji oljko. Tolminski pastir struži češminove veje. Podčavnarji nabirajo maline in kresilno gobo po Trnovskem lesu itd.

Človek zdravih in pridnih rok dobi v vsakem kraju zaslužka in vsakdanjega kruha.

„Pridni ima dosti kruha

Glad mori lenuha.“

VIII. Obrtnija.

Komu pravimo obrtnik? — Obrtnik je toraj tisti, ki iz zemeljnih pridelkov (stvari) izdeluje drugo blago. Obrtni-

jo ločujemo v veliko obrtnijo ali obširno, in v malo ali rokodelstvo. Naštej male obrtnike našega kraja! — V nekaterih krajih naše dežele je po več obrtnikov iste vrste n. pr. v Mirnu je mnogo črevljarjev in strojarjev, v Renčah zidarjev, v Biljah opekarjev, v Foljanu košarjev, v Brestovici bičarjev, v Nabrežini kamnarjev itd.

Izdelki teh in drugih obrtnikov se porabijo nekaj doma, nekaj se jih izvažajo v druge dežele n. pr.: Mirensko obuvale in Lokovške žebelje večinom v izhodne dežele, Št. Vidske nogovice na Hrvaško in Nemško, Brestoviške bičnike v Trst, Dunaj in še dalje, Marjanske stolice pa Korminsko hišno opravo v izhodne in južne dežele (celó v Egipt).

Veliko ljudi si služi vsakdanjega kruha z rokodelstvom. Še več pa jih preživi velika ali obširna obrtnija — da-si v naši deželi ni kaj posebno razvita.

Gledé na veliko obrtnijo so znamenite v naši deželi sledeče izdelovalnice :

1. V Gorici in bližini : velik mlin po najnovejši metodi napravljen, eden največih v Avstriji, prejenica in tkalnica bombaževine, predivnica za lično in stružno (flore) svilo, papirnica, pivarni, znameniti uledenici sladkorja, voščenica, mijlarija, lojenica, žveplenica, zvonarnica, lijevnic (železa), pet strojarij itd. V Solkanu žaga na par.

2. Na Hublji predivnica bombaževine in sloveča barvarnica, dva velika in pet malih mlinov, strojenica, 13 žag, tri kovačnice itd.

3. V Vrtovinu in v Rihenbergu kovačnici.

4. V Zdravščini predivnica stružne svile.

5. V Fari svilopredivnica.

6. V Števanu velik malin.

7. V Korminu svilopredivnica in sloveča fabrika za hišno opravo.

8. V Nabrežini veliki kamenolomi (jave).

9. V Komnu mlin na par.

10. V Bukovici blizo Renč, velika opekarnica.

11. V Gradeži (Grado) in v Devinu so fabrike, v kterih solé morske ribe — sosebno sardele.

IX. Kupčija.

V vsakej vasi je kateri trgovec, ki razprodaja pridelke in reči onim, ki jih potrebujejo. V trgih in mestih je po več trgovcev — a v Gorici jih je največ. Tu je trgovina najživahnejša. Sem prihajajo pridelki in izdelki od vseh strani dežele — a drugi zopet zamenjavajo razne izdelke obrtnijskih krajev z raznimi prirodninami bližnjih poljedelskih krajev, zlasti z njih redilnimi pridelki. Tako n. pr. pripeljujejo (priplové) Tolminci in hribovci derv, sira, masla, telet itd. pa si nakupujejo žita, vina, tkanine in dr. Furlan prodaja svojega žita in vina; vkupuje pa si stavbenega lesa, tkanine... Ipavec in Bric oddajeta vino in sadje — prvi dovažuje tudi stavbenega lesa; nakupujeta si pa žita, snovi za obleko in dr. Vsi dobé tu stranskih pridelkov, kakor: kave, sladorja, raznega orodja...

Po večih vaseh, in tergih posebno pa v mestih so večkrat v letu semnji na katerih si ljudje potrebnega nakupijo. Trgovina je tam živahnejša, kjer biva več ljudi in sosebo v onih krajih, ki ležé na cestnih razpotjih. Zakaj? — Kaj pospešuje trgovino? — Zakaj ceste, železnice? — Kaj še? — Da, dobre letine. —

X. Meje, obseg, grb dežele pa bivališča.

Pozor! Kaj je tu (učitelj kaže na zemljevidu Mangart)? — Prav! Od Mangarta do Krna in od tod dalje čez Podbrdo se vlečejo — Peči. Tod ob Kranjski meji vzdigujejo se najvišje gore na Goriškem. Unkraj teh gor razprostira se Kranjsko. Od Podbrda dalje čez Porezen do Idrijice so ob kranjski meji tudi visoke gore. Od Idrijice čez Golak do Ipavske doline ob meji je pa hribovit svet. Tudi tod meji Goriška s Kranjsko. Na izhodu meji naša dežela še dalje s Kranjsko ter se vleče mimo Hublja, Branice, Raše in Reke do Padeža.

Od Padeža do Mačka (Dolgižleb) meji Goriška na Istro. Od Mačka do Nabrežine vleče se po Kraški planoti do morja Goriško — Tržaška meja.

Učitelj kaže zopet Mangart. Zdaj pa sledimo meji na levi strani. Od tod čez visoko Čaninsko planoto in Mejo do Nadiže se vzdigujejo ob meji visoke gore. Unkraj imenovanih gor skoro do Prestrelnika je Koroška — dalje pa proti jugu — unkraj Nadiže, Kolovrata, Idrije, Avše — do morja, je Italjansko kraljestvo.

Učitelj kaže zdaj Koroško zdaj Kranjsko, Istro, Tržaško, Italijansko ter vpraša: Kako pravimo tej? kako oni deželi? — Ktere vode tečejo ob Goriškej meji? — Ktere bolj znamenite gore se vlečejo ob meji? — Katera sosednja dežela meji našo na severju? — Ktera na vzhodu? — Ktera na jugu? Kaj meji še na jugu? — Kaj pa proti zapadu? — Ktere sosednje dežele obdajajo Goriško? — Kod so naravne meje (visoke gore — vode)? — Napišite na svoje zemljevide meje naše dežele? —

Kaj je □ m.? — kaj ar? — kaj □ Mirijameter? — Goriška dežela meri blizo 28 □ Mirijametrov. Od gorice t. j. holmca na katerem je zidan Goriški grad pa od gradu ob Soči (Gradišče), imenuje se naša dežela Goriško — Gradiščanska. Naslov deželi je „poknežena grofija.“ Presvitli cesar je nam ob enem pokneženi grof.

Grb naše dežele pa vidite tukaj — le. Na levem je Goriški; ima tri bele pa tri rudeče proge (deželni barvi) na modrem polji; zraven bdeči lev — znak moči in oblasti. Desni — Gradiščanski — ima na modro — zlatem polji križ v podobi sidra. (Na grbu podarjenem ljudskim šolam pogrešamo križ — znak vere in zaupanja). Nad grbom je kneževska krona.

Kaj je selišče? — Prav! Selišče pravimo kraju, kamor so se naselili ali kjer bivajo ljudje. Tu pa tam vidimo posamezne hiše, ki so precej oddaljene ena od druge, takim krajem pravimo samota; ako je več hiš skupaj pravimo pa selo. Večje selo zovemo vas.

Kraji, kjer stanujejo ljudje, so na zemljevidu različno zaznamovani. Pazite! Kako so zaznamovana selišča? — kako vasi? — Kaj je trg? — kaj mesto? — V našej deželi imamo več trgov in mest. Naslov kteremu kraju — trg ali mesto — podeli presvitli cesar. Kako so na našem zemljevidu

zaznamovani trgi?— kako mesta?— Poiščite na zemljevidu mesta in trge pa napišite jih.

XI. Krajepis.

Gorica (20000 lj.), kaj prijetno mesto s prelepo okolico blizu Soče, središče dež. — in šolskih oblastnij; živahna obrtnija in kupčija.

Kanal, prijazen trg na levom bregu Soče, sè znamenitim mostom; okolica rodi okusen cividin.

Ajdovščina lep obrtnijski kraj z veliko sviloprejnico in barvarnico.

Solkán, največja slov. vas na Goriškem (1600 lj.).

Renče, velika vas na levem bregu Ipave.

Dornberg sredi lepih vinogradov; tu dozoré prve črešnje; vinorejsko društvo.

Štandrež (1200 lj.). lepa vas sredi rodovitnih vrtov.

Št. Martin obzidana vas.

Rifenberg velika občina s prelepim gradom.

Čepovan glavni kraj Goriških hribov; prebivalci jako obrtni in zavedni. Več mlinov, zaloga železa ki pridne gorske žebjarje s to rudo previda. Prvi poskus s trtorejo.

Tolmin trg z lepo lego med Sočo in Tolminsko, čez kateri sta lepa obokana mostova: središče severnega Goriškega. Kaj še?— (Sedež okr. glavarstva, sodnije, davkarije in okr. šolskega sveta).

Kobarid prijazen trg, konje — in čebeloreja.

Bovec največi slovenski trg (1700 lj.) blizu trdnjavnica na Koritnici, ljudsto trguje po širokem svetu, ker mu zemlja ne rodi za potrebo.

Cerkno prijazna vas.

Podbrdo vas.

Sežana mestu lična vas; veliki živinski semnji. Sedež c. kr. glavarstva, sodnije in okr. šolskega sveta.

Tomaj velika vas v najlepšem kraju Krasa sè zelo rodovitno okolico.

Rodik vas, drevarnica za pogozdevanja Krasa.

Divača prijazna vas, mesečni živinski trgi; železnična postaja.

Komen velika vas — parni mlin. Sedež c. kr. okraj sodnije in davkarije.

Nabrežin, kamenolomi in velika postaja. Tu se pridelava ob morji zelo okusna vinska kapljica. Prebivalci so tudi pridni ribiči.

Štanjel obzidana vas.

Lokev (800 lj.) sè staro kulo, blizu najlepša jama.

Gradišče pravilno sezidano majhno mesto — središče Furlanije.

Marijano in Fogljiano obrtnijski vasi. Kaj se tu izdeluje?—

Kormin največi trg (6000 lj.) pod Brdami v silno lepi legi.

Oglej malo pa čedno mesto z največjo cerkvijo na Goriškem. Za časa Rimljanov eno največjih mest $\frac{1}{2}$ milijona prebivalcev — muzej starin.—

Červinjan velika vas ((2000 lj.) na Avškem prekopu; živahna kupčija.

Gradež mesto na otoku v katerem biva mnogo ribičev. Morske kopali za skrofulozne otroke.

Tržič lepo mesto blizo gorke kopali. Sedež sodnije in davkarije. Prebivalci obrtni.

Ronki obširna, mestu podobna vas (3000 lj.).

Imenuj mesta na Goriškem! Prav! Gorica, Gradišče, Tržič, Oglej, in Gradež. Imenuj trge! (Kormin, Kanal, Tolmin, Kobarid in Bovec. Sv. Križ bil je nekdanje mesto. Drugi kraji so vasi.

DALJE PRIH.

Kako se more v otrocih vzbujati veselje do šole?

Pridno obiskovanje je prva in neobhodna potreba v to, da more učitelj s pravim vspehom delovati; ker, naj učitelj še tako dobro poučjuje, zaželenega sadu ne bo dosegel, ako otroci prepogosto izostajajo ali neredno obiskujejo šolo.

Šolo neredno obiskujoči učenci so namreč na dve plati moteči: oni motijo učitelja in učence ko se poučavajo, in

da bi učitelj zarad onih vedno ponavljal in pridne dolgočasil, ali pa da bi, rekel bi, za vsacega neredneža poseben razdelek ustanavljal, to, se ve, nikakor se ne more zahtevati.

Vrhu tega je slaba disciplina gotovo posledica nerednemu obiskovanju; nevarnost pa tiči tudi v tem, da se pridni, videči v slabih obiskovalcih prepogoste zglede, ne izpridijo ter veselje do pouka in šole v obče ne izgubé.

Koliko zlih nasledkov more izvirati iz omenjene nerednosti!

Toraj mora biti vsacemu učitelju pred vsem na tem ležeče, da to grdo, šoli toliko v kvar služečo napako odpravi.

Z dotičnimi zakoni je sicer preskrbljeno, da bi otroci pridno hodili v šolo. Skušnje pa učé, da kljubu vsemu postopanju v smislu šolskih postav mnogo otrok vendar-le šolo slabo obiskuje, ako učitelj sam ne gleda še posebe na to, da otroci radi k njemu zahajajo, da jih mrznja do šole ne obide, da jim sè svojo obnašo v učilnici tako rekoč veselje do šole vcepi.

Kako pa to doseže?

Sè sledečim se sicer nič novega ne pove, vendar je marsikatera resnica, ki zahteva, da se večkrat ponovi v bolj-ši spomin.

S prijaznim in ljubeznivim ravnanjem si učitelj pridobi srca svojih učencev. Mračen obraz, osorno ravnanje, preostrost, vse to pa nikar ni, da veselje obudi v otrocih; marveč čedalje bolj pogosto se bodo šoli in nauku odtegovali. Učitelj učencev ne mika, še le odpahuje jih od sebe. Šola jim postaja od dne do dne bolj zoprna, in to edino iz strahu do učitelja.

Otroci se morajo prepričati, da jim učitelj le dobro želi in da mu je v resnici mari tega, da se kaj koristnega nauče, s kratka, da jih ljubi. Edino to prepričanje je v stanu vzbuditi veselje do nauka in šole. Otroci odslej ne da bi izostajali, še le prosili bodo, da jih stariši ali njihovi namestniki redno pošiljajo v šolo. In v resnici, kako so taki otroci pazljivi in mirni!

Vendar sme učitelj — to se umeje — biti prijazen z

otroci, kolikor to dopuščajo razmere, kajti predobrota vtegnila bi več škodovati nego koristiti.

Učitelj mora biti pravičen. Kazni, dari in hvalo naj strogo po zasluženji odmeri. V šoli naj so učitelju vsi otroci enaki. Tu velja vodilo: kar v šoli zapoveš, prepoveš ali obljubiš, izpolni; hvali, kar je hvale, grajaj, kar je graje vredno. Opreznosti pa je tukaj pred vsem treba v tem, da ni učitelj s hvalo preradodaren ali v kazni ne preoster. S takim postopanjem zadobi si učitelj spoštovanje.

Prijazno in pravično ravnanje ne bode zadostovalo, ako ni poučevanje živahno, mikavno, otrokom umljivo. Da ni kaj otroku po všeči, spoznaš koj, ako zdeha, se premetava in si tako rekoč silo dela, da je kolikor moči na miru. V tem slučaju uredi tvarino tako, da ga bode zanimala. Veliko pripomore živahnosti, ako učitelj večkrat izprašuje bodisi posamnega učenca ali večino. To je zdaten spodbod k učenju. Pregleduj in popravljalj naloge vsacega učenca. Po tem potu bode nedostatke izpoznal, spolnjeval se in pomanjkljivosti popravljal. Učitelju pa ni ostajati predolgo pri starem: vsak dan kaj novega, že znane reči le o primernej priliki ponavljalj. Treba je tudi učenčevej radovednosti ugajati, s tem vlečeš otroka k sebi v šolo. Pretežavno tvarino zasukaj in predavaj tako, da jo mladina ume, ravno tako se ne sme otrok z raznovrstnimi nalogami preobkladati. Po izkušnji potrjeno vodilo velja tukaj: „Podajaj vedno po malem, a to naj bode dobro — izborno“; le preveč ne, ker drugače izgubil bi otrok potrpljenje in vse veselje.

Znano pa je kako radi otroci povesti poslušajo. Pripovedovanje ktere mikavne povesti sme se po tem takem smatrati kot nekaj izrednega — kot dar! Zato kaže, včasih med naukom kako povest povedati mladini. Učitelj naj jej to večkrat obljubi. Povest pa bodi v resnici mikavna.

Napravljalj z otroci primerne šolske veselice, ki naj so pa rahlej starosti primerne: gradivo pa za to uporabljeno naj učitelj z vsemi učenci dobro predela, tako, da bodo vsi učenci sodelovali. Le tako bode vspešno.

Prilike, o kterih se dajo napraviti šolske veselice, so čas konca šolskega leta, god presvitlega cesarja itd.

Velike koristi so tudi izleti z otroci in mnogo pripomorejo, da otroci z veseljem in marljivo v šolo hodijo, česar sem se sam prepričal. Pot, po katerem se mladina more privedi do prave razumnosti v naravi, je edino nazorni pouk. Ta pouk pa pred vsem zahteva nazorna sredstva, brez katerih vse prizadevanje nema nikakoršne vrednosti. Ker je pod milim nebom hodečemu in opazujočemu velika knjiga narave odprta, more učitelj na takih izletih otroke prav uspešno in nazorno poučevati, ker se predmeti sami v svojej istinitosti ponujajo. Poučevanje pojde gotovo hitreje od rok nego v šoli.

Svečan izlet izvrši se na dan sv. Alojza—patrona mladine šolske. Ako je mogoče, naj se otroci o tej priliki tudi pogosté.

Tako naj bi učitelj z mladino—v vzgojo in pouk izročeno mu—prijateljski ravnal; a mora pa tudi sè stariši občevati kot pravi prijatelj. O prilikah naj jih seznaní sè šolskimi postavami, naredbami itd.; nadalje naj jim poudarja korist in potrebo šole in ako bi trebalo, naj tudi v njih vžge nagon tekmovanja s tem, da jim v zgled postavi pridne učence.

Med potjo zaostajajočih otrok starišem naj to napako takoj naznani. Dobro je če moči tudi izvedeti kraj (mesto), kjer učenec izostaja; v tem slučaju ni napečno, ako ponj pošlješ in ga kaznuješ—v zgled in svarilo drugim. Lastna skušnja me je prepričala, da je takovo postopanje uspešno.

Znano je, da se pametni stariši kaj radi ponašajo z lepim vedenjem svojih otrok. Učitelj naj toraj pazi, da se njegovi učenci v šolo in iz šole gredoči, lepo obnašajo. Stariši, ki to precej zapazijo, se čedalje brže prepričaja o koristí šole.

Vspeh konecletne preskušnje naj pa starišem dokaže potrebo pridne in redne hoje v šolo.

Da-si se nahajajo žalibog še tu pa tam nekteri nespametniki, ki, koristi ne videči, svoje otroke neradi v šolo pošiljajo, naj to učitelja nikakor ne plaši.

Ako bode pa učitelj po gori navedenih načelih postopal, ki niso sicer nič novega, a so vendar le vredna, da se često ponové, menim, da bi marsiktero nevšečnost odstranil,

ki nastaja s tem, da se morajo stariši neredno v šolo ho-
dečih otrok s postavnimi sredstvi prijeti. Učitelj, ki se ima
pogosto posluževati drugih pomočkov, négo so: ljubezen,
prijaznost, živahnost itd., koplje si med sabo, otroci in nji-
hovimi stariši širok prekop, otujuje se zadnjim čedalje bolj
in deloval bode zmerom manj vspešno.

M. LOVRENČIČ.

O javnih knjižnicah.

Pravilo bi se vodo v morje nositi, ko bi hotel našim
č. bralcem še le dokazovati znamenito važnost javnih knjižnic
kot naj zdatnije pospeševalo obče narodove izomike. Misleči
in za obči blagor vneti možje, ki so korist tacih bukvišč
spoznali, so se na vso moč poganjali, za to da se se kjer je bilo
le moči, v bolj zmožnih in obljudenih krajih, javne knjižnice
ustanovile in še ustanovljajo. Ni čuda toraj, ako se je tudi
učiteljski stan one koristi zavedal, ter marsiktero tako knjiž-
nico v življenje pozval. Tu in tam opravlja še celo sam
knjižičarska opravila.

Znana reč je sicer, da se mi Avstrijci s takošnimi na-
pravami ne moremo še meriti z onimi v ptujih deželah. Po-
sebnost uspešno je pa v tem obziru deloval v našem cesar-
stvu spodnje avstrijski deželni odbor pa tudi tako zvani
„Deutsche Verein.“ Vsled njune skrbi in denarne pripomo-
či uredile so se javne knjižnice. Da ne brezi uspeha, ve
vsak, kedor se je le količkaj za take stvari pobrigal. Ven-
dar stoji Avstrija v tej zadevi še na nižjej stopinji, ako se
pomisli, da ima Dunaj z vsemi predmestji vred le tri javne
knjižnice, v tem ko je glavno mesto nemške države že l.
1877. štela dvajset tacih bukvišč, obsegajočih 78.504 zvez-
kov. Mimogredé naj še opazimo, da je v Berolinu tem knji-
žnicam položilo temelj znanstveno društvo. Tudi mesto tukaj
ne zaostaja; ker je že imenovanega leta dovolilo zname-
nito vsoto (17.000 m.) za njih ohranjenje in za nje skrbé
jim odprlo prostore v občinskih šolskih poslopih. V onem

letu je bilo Draždanah pet javnih knjižnic, Monakovo in Lipsija je štela po štiri, Karlovmir (Karlsruhe) in Norimberk po jedno. Da so se pa take knjižnice ustanovile, posebna gre hvala občekoristnim društvom, občinam pa, da jim zdatne pomoči dovoljujejo.

V večjem številu nego na Nemškem se nahajajo take knjižnice v Švici. Ni je le kaj večje občine brez take naprave. Tudi ni redka prikazen, da se kaka bukvarnica, od začetka le mladini namenjen, razširi in spremeni v mladinsko — in javno knjižnico. To je posnemanja vredno, če se pomisli, da se na takov način hitreje in z z manjšimi potroški namen doseže. Knjige, ki so se mladini prikupile, tudi ljudstvo kaj rado bere: saj je znano, kako mladina in prosto ljudstvo zahteva lahkoumevno berilo. Kedar gre pri takih bukvarnicah za nakup zgodovinskih, geografičnih ali prirodopisnih knjig, gotovo ne najdejo se bolj primerne, nego so one, ki so pri mladini že veljavo zadobile. Da se pa v omenjenem slučaju ne smejo pogrešati tudi knjige samo za odraščene, toraj bolj zrele čitatelje, umeje se samo po sebi. Merodajni so v njih izboru: narodavnost, kmetijstvo, obrt in krajevne razmere. Skušnja uči, da se večkrat prosta pripoved berže prikupi mimo najduhovitejših krajepisov ali takošnih duševnih izdelkov; zato naj bi tudi novele, romani in v obče dobri zabavni spisi našli svoje mesto v takih knjižnicah. Po tem potu vcepi se bralcu veselje do čitanja, in kedar je to doseženo, bode tudi čitatelj segel po bolj resnih ali podučnih knjigah da so le njegovim duševnim močem primerno, toraj lahko in umevno sestavljene, in tako se še le usposobi za samostalno nadaljevanje svoje izomike, kar je tudi pglavitni namen javnim knjižnicam.

Ozdaj ne bode več čital za kratek čas, nič ga ne bodo več mikala plitva dela brez jedra; marveč ves svoj pozor obrne na one knjige, ki se koj priporočé z bogastvom svojih misli in od čitatelja zahtevajo strogo premišljevanje.

Marsikak knjižničar tacih javnih bukvarnic je celo že poskusil prepričati se o marljivosti odraščениh bralcev s tem, da je od njih zahteval pismene posnetke iz branega dela. Tudi ni zmerom zadosti imeti mnogo knjig, večkrat zado-

stuje tudi manj, a primernih in dobrih bukev. Prigodilo se je namreč že marsikedar, da so imele manjše knjižnice s pametno izbranimi knjigami pridniše bralce nego veliko večje. Na Nemškem in v Švici nahajajo se tu in tam pri takih knjižnicah tudi čitalnice, ki so po več ur na dan občinstvu odprte. V takih čitalnicah so zemljevidi in časopisi razgerneni, ki je občinstvo rabi brezplačno kakor knjige.

Ako tedaj pomislimo toli uspešno delovanje takošnih naprav, ne moremo si kaj, da ne bi obžalovali, da jih imamo pri nas v še tako pičlem številu. Res je sicer, da je ministerstvo z ukazom od 15. dec. 1871. dovolilo, da se šolske knjižnice odpro tudi občinstvu; vendar se zazdeva, da to ni še kaj prida sadú doneslo. Da pa naše ljudstvo kaj rado bere, o tem ne dvomi nihče.

Še dobro se spominjam, kako je naša družina iskala berila. Kar si bodi: šolska berila, darila, časopisni odlomki, vse moralo je gasiti žejo naše radovednosti. Ako je imel sosed kako dobro knjigo, hodila je od hiše do hiše. Ravno taka se je godila tudi vezkom male knjižnice našega duhovnika. A bralo se je s pravim uspehom. Kedar so bili naši o dolgih zimskih večerih po delu okoli mize zbrani, vzeli so oče knjigo ter jo nam brali. Večkrat je tudi kedo drug izmed nas to delo opravil. Kako pazljivo smo tedaj prislušali, kako živo se pogovarjali potem o prebrani pripovedki! Jasno je ko beli dan, da bi bili z navdušenjem pozdravili že tedaj javno knjižnico; vendar časi niso hoteli biti temu ugodni.

Zdaj, ko se žalibog od neke strani na vso moč na to deluje, da se občja šolska izomika kolikor moči, nizko potisne, naj bi se oni, ki so pravemu napredku naklonjeni, tem zdatniše poganjali za razširjanje javnih knjižnic, ki so brez dvombe mogočna pospeševala občega izobraževanja pa tudi narodne zavesti. Kjer ljudstvena omika propada, tam tudi šola ne more se zaželjenim uspehom delovati; zato je pametno da celo potrebno, da tudi učitelj poišče in se poslužuje vseh sredstev, ki so zmožna šolstvo podpirati, med katerimi so pa dobre javne knjižnice v prvej vrsti. Zato naj bi učitelji na vso moč poganjali se, da se misel o javnih ljudskih knjižnicah goji in v dejanje spremeni, da kdor mo-

re, posameznik ali društvo, v to pripomore z denarjem ali s primernimi knjigami.

Zedinjena moč vse olajša, in njej se pospeši, s pomnožitvijo omenjenih bukvišč napraviti tudi jez zoper duševno nazadjevanje in nacionalni indiferentizem.

Vzgojevanjska ali ljudsko - šolska društva.

Pogosto je slišati, da se ljudstvo premalo zanimlje za šolo. Ni se čuditi temu. Kedor kako stvar le premalo pozna, ta se za — njo dosti ne bode menil. Smemo pa vendar trditi, da se prebivalstvo na Goriškem še precej briga za šolske reči, ali saj več nego po drugih krajih. Da pa tudi v nemških pokrajinah našega cesarstva ne cvetó zgolj rožice v tem obziru, prav lakko posnamemo iz sklepa, ki ga je 7. julija t. l. morala skleniti uradna učiteljska konferenca graškega šolskega okraja. Sledeča po nekem učitelju stavljenja resolucija je bila namreč jednoglasno sprejeta. Ona se glasi:

„Okrajna učiteljska konferenca graške okolice se popolnem ujemlje z mislijo, naj bi se ustanovila vzgojevanjska in šolska društva, v katerih bi se mogli stariši pa tudi odraščeni ljudje po lahkoumevnih ogovorih seznaniti sè z najvažnimi načeli domače vzgoje pa tudi s šolskimi zakoni, ker vidi v njih pripomoček, s kojim bi se dali vzgojevanjski in poučevanjski smotri najzdatniše pospeševati in doseči.“

Ne omenjam tega, češ, da pokažem osobito, kako je tudi v Nemcih, ki drugače svoje reči le preradi pretirajo in povzdigujejo, enaka kakor pri nas; le mislim, da ni odveč, ako dotične podatke nekoliko razvijem, saj ona društva niso, da bi se po drugod ne posnemala ali posnemati ne mogla. Povod je povsod isti, potreba povsod enaka. Ljudstvo je povsod manj ali več nevedno v tem, kar se tiče načel domače vzgoje in v obče tega, kar je šolsko.— Vendar naj povem, kako si mislijo Nemci ta društva:

„Vsaka šolska občina naj ima eno tako društvo. Učitelj (oziroma učiteljsko osobje) naj je ustanovi (bodi ustanovitelj); vsi odraščeni ljudje dotične občine smejo biti sodje. Krajne razmere določujejo čas zborovanja, zbirališče bodi učilnica ali ktera druga privatna soba. Poglavitni posel naj so lahkoumevni ogovori. Učitelj naj prevzame sam to nalogo; če se pa najde med ostalimi udi kaka za to zmožna oseba, sme prevzeti jo kakšenkrat tudi ona.“

„Predmeti tem predavanjam so:

a) Sploh zanimive razprave o vzgoji in pouku, vsled katerih zadobi prebivalstvo jasne pojme denimo: o realijah, telovadbi, risanju i. t. d., pa se tudi to doseže, da začneta šola in dom harmonično sodelovati glede na vzgojo otrok.

b) Druga mikavna prašanja na znanstvenem polji, in to zato, da se naukaželjnosti ugoti, miseljski krog razširi, predsodki in babja vera iztrebijo.

Umeje se samo po sebi, da se imajo razpravljati tudi šolski zakoni, šolske naredbe, stroški. i. t. d.

Toliko učitelji graške okolice.

Kedo, če pogleda tukaj na dno ne vidi, kako obširno in rodovitno polje se s tem odpira za blagor šolstva vnetemu učitelju? Kako z lahka, kako naraven, zdrav in skoro brezi stroškov dosegljiv način bi se dala taka društva ustanoviti! Č. bralec je gotovo že uganil, kaj nameravam. Naj pa tudi brž povem, da me je o omenjenej resoluciji vzbujena in izražena ideja obvezala in očarala. Poglejmo! Ljudstvo naše je stokrat več v politiki nego v šolskih zadevah poučeno; zato, kar je naravno, zanimlje se tudi bolj za strogo narodne nego za šolske reči, ktere manj poznó. Zakaj pa?— Narodni voditelji imajo na taborjih, po čitalnicah in svojih glasilih priliko ljudstvo v tem zmislu poučevati. Stvar od politične strani mu je bolj jasna, z obzirom na šolo pa ono ne vidi ko stroške, ktere občutuje, dolga leta, nepotrebnost, kakor se njemu zazdeva itd. Vse to pa izvira iz napečnih pojmov o šoli. Za Boga, kako hočemo da se prebivalstvo zanimlje za šolo v ugodnišej meri, ako vidi le težave, izdavanja, ne pa tudi potrebe, koristi in veljave šole? Strogo pedagogično — didaktičnih listov ljudstvo ne bere, ker ne razpravljajo njemu po njegovih

nazorih bliže stoječih reči, in reči smem, da se imamo le političnemu časnikarstvu zahvaliti, da ima ljudstvo še kaj pojma o šoli. A vse to ni zdatno dovolj. Veselje do kake reči se me še le loti, ako jo dobro poznam tudi od solčne strani, nje korist zvem in jo še na sebi poskusim. To je stavek, ki gotovo ni, da bi ga kedo izpodbiti mogel.

Taka društva — vzgojevanjska ali ljusko-šolska — bi se dala tudi pri nas, menim, prav lahko ustanoviti. Vlada bi ne morala biti nikakoršen spotikljej, marveč, kakor smel či trditi, celo ugodni pripomoček, da so njeni zakoni bolj korenito poznani — tudi brže in točniše izopolnjujejo. Kot ustanovitelj in zastopnik zadobil bi učitelj večji upljiv v občini, šola prišla bi po tem potu v večjo čast, pospeševala bi se vzgoja v šoli in domá neskončno zdatno, sprijaznila bi se lahko oba v skupno in toliko potrebno sodelovanje.

Ljudstvo naše ima dosti korporacijskega duha v sebi; taborji, čitalnice in druge narodne veselice so temu neovr-gljive priče. Toraj poprimimo se tudi mi te ideje, gojimo jo od začetka kot blazega ravno došedšega ali preprijazno-ličnega mladega gosta, potem pa uresničimo jo tudi mi, ker se sama ponuja. Sicer vse preglejte in preudarite, in kar je dobro, ohranite.*)

0 razlaganji vsebine berilnih sestavkov.

Krajna učiteljska konferenca v Biljah**) dala mi je pri-liko spoznati razna mnenja gledè na vsebino in razlaganje berilnih sestavkov. Raznih dotičnih mnenj nočem navajati in pretresovati; kajti vsako ima svojo dobro in slabo stran. Le s tem pa se nikakor ne morem skladati, da naj razlaga učitelj drugoletnikom vsebino na dolgo in široko, kar so nek-teri mlajši učitelji trdili in kar je tudi nek starejši uči-telj povdarjal. V naslednjem hočem le svoje mnenje navesti.

*)To bi bilo pri nas posebo možno, ker si naši ljudje, kakor skušnja uči, v posebno čast štejejo, ako so družbeniki kacega bolj odličnega društva. Takih — gotovo hvalevrednih prikazni ne gre prezirati.

Ur.

**) Ta konferenca je zborovala v Biljah dne 23. junija 1881.

V 1. in 3. zvezku I. leta „Šole“ je nekako tudi pokazana pot, po kateri je moči učencem prisvojiti si vsebino prečitane sestavka. Ali tam je pokazan način le kot sredstvo, s katerim bi se imel namen doseči. Denašnji sestavek govori pa le o napeljevanji učencev v zapopadek in posebno o obsegu zapopadka. Da nam pa bode mogoče kolikor se dá, praktično rešiti dano si nalogo, idimo v šolo privzemši si oni porogljivi izrek nekega kraškega učitelja, da „Šola hodi res še v šolo“; kot časten naslov po zgledu kristjanov, katerim je prej zaničevan križ sveta zastava, saj neovrgljiva resnica je, da tudi v pedagogiki več velja en praktično izpeljan zgled mimo deset teoretičnih, z lepimi frazami okinčanih. Torej stopimo tudi danes v šolo.

Kot podlogo svojemu obdelovanju naj si izberemo sestavek „Drago zeljice“ iz šolske knjige „Drugo berilo in slovnica“. Ta sestavek je sicer namenjen srednjim oddelkom. Vendar se lahko čita tudi v nižih in viših oddelkih. Nam se pa zazdeva tukaj sosebno zato primeren, ker nam je moči pokazati na enem in istem sestavki vse svoje postopanje. Govorili pa bodemo le o obsegu obsebinem, vsako drugo vprašanje sedaj opustimo.

I.

Prva stopinja je ta, da učencem kolikor mogoče ob kratkem in z razumljivimi besedami povemo zapopadek n. pr.

Drago zeljice.

Dekli, Marijana in Urša, ste šli v mesto na trg; vsaka je nesla težak jerbas na glavi. M. vso pot godrnja in zdihuje; U. pa je vesela in se smeje. M. pravi: „Kako se moreš smejati in dobre volje biti? Tvoj jerbas je tako težak, kakor moj in ti nisi močnejša od mene.“

Zapopadek.

Marjana in Urša ste nesli vsaka svoj jerbas na glavi v mesto. M. godrnja po poti gredé zavoljo težkega jérbasa. U. se smeje. M. se ji čudi, kako se more smejati, saj ima tako težak jérbas kot ona in tudi močnejša od nje ni.

U. pa pove ji, da je priložila neko zeljice, katero ji bre-

U. odgovori: „Priložila sem v jérbas neko skrivno zeljice in komaj čutim, da kaj nesem. Stóri tudi ti tako!“

„Joj!“ pravi M., „to zeljice je gotovo zeló drago! Ra-da bi si tudi jaz ž njim polajšala svoje breme, povej mi, ljuba moja, kako se li imenuje to zeljice?“ U. odgovori: To drago zeljice, ki zljajšuje vse težave in jih dela prijetne, imenuje se potrpežljivost.“

To je jedro, in to je zadostno za učence na tej stopinji; ker ko bi jih hoteli še sè stranskimi mislimi seznaniti z drugimi besedami, prav lahko učence tako zmedemo, da ne morejo več glavne misli najti. Pa tudi si manjo tvarino lože zapomnijo kakor večjo. Ko smo pa učence dalj časa v tem dobro izurili, tedaj prestopimo k

II. stopinji.

Tukaj pridejo na vrsto vprašanja, vsled katerih zvemo kratek zapopadek. N. pr. vprašamo: Kedo je nesel težak jérbas na glavi? — Ali ste bili obe zadovoljni in veseli? — Kedo je bila močnejša? Kedo je nesla težje breme? — S čim si je U. polajšala breme? — To je prvi korak, da učenci le glavno misel dobé. Drugi korak je ta, da povedò učenci zapopadek obširneje, toda nikakor ne obilneje nego je v knjigi. Tudi tukaj se vpraša, n. pr.: Kedo je šel v mesto? — Kaj ste nesli? — Kedo je godrujal in kedo se je smejal po poti gredé? — Kaj reče M.? — Kaj ji odgovori U.? — S čim si je zljajšala breme? — Ali je poznala M. ono zeljice? — Kako je je imenovala U.? —

Vendar nam je gledati, da imajo učenci vedno glavno misel pred očmi; po stranskih mislih povprašujmo le toliko,

kolikor je neobhodno treba učencem, da zadobé jasen pojem. A tudi tukaj smemo vpletati le one stranske misli, ki se nahajajo že v sestavku; drugih nikakor ne.

III. stopinja.

Učenci poskušajo sami ob kratkem povedati glavno misel. Če je res treba, denimo pri težjih sestavkih ali slabelih učencih, stavi učitelj ktero vprašanje vmes.

IV. stopinja.

Tudi na tej stopinji povedó sami zapopadek; toda nekoliko obširneje; vendar nikakor ne več kot je v knjigi. Pri večjih sestavkih in slabelih učencih treba tudi tu kaj pomagati s primernimi vprašanji.

V. stopinja.

Dozdaj smo učence vadili sosebno v iskanji glavne misli. Ker pa je ta sè stranskimi in podredjenimi mislimi v zvezi, bodi nam mari, da učence na tej stopinji tudi s temi seznanimo.

Zato povemo :

- 1). Kraj, čas, način, uzrok, nasledek in sploh vse, kar potrebuje pojasnila.
- 2). Napeljujemo učence, z vprašanji, da si sami potrebna pojasnila poiščejo.
- 3). Učenci povedó glavne in stranske misli z lastnimi besedami kolikor mogoče brez vprašanj.
- 4). Učenci povedó glavne in stranske misli z besedami, ki so v knjigi.

VI. stopinja.

Uriti imamo učence da bodo tudi sami znali ločiti glavno misel od stranskih.

VII. stopinja.

Konečno imamo učence napeljevati, da jim bodo čitani sestavki rodili tudi nove misli. Zato uprašajmo po : uzroku, sleditvi, dejanji, enakosti, nasprotji, itd.

Toliko za sedaj. Mogoče da spregovorim še enkrat pa obsirneje o tem. (Nam vstrežete. Ur.)

T.

Dopisi.

IZ KOMNA. Naše učit. društvo za Sežansko-Komenski okraj je zborovalo v četrtočkrat dnè 13. oktobra t. l. Nabrežini. — Zborovanja se je vdeležilo 17 udov in 1 gost. —

Dnevni red je bil:

I. Predsednikov nagovor.

II. Verificiranje zapisnika minulega zborovanja.

III. O važnosti jezika v ljud. šoli; govori Janko Leban iz Lokve.

IV. O disciplini in snažnosti v ljud. šcli; govori Anton Koršič iz Komna.

V. Predlogi.

Ad I. Predsednik, Anton Leban iz Komna, prične zborovanje s kratkim nagovorom; povdarja korist društva; spodbuja k edinstvi in vzajemnosti; zahvali se goriškemu učitelju Tomšiču, ki nas je počastil ter mu kliče: „Dobro došel!“

Ad II. Zapisnik se od tajnice Štrukelj iz Komna prečita in potrdi. —

Ad III. Janko Leban pismeno naznani, da je zadržan, ter želi govoriti o svoji točki v prihodnjem zboru. — Za ta referat odškodoval je društvo predsednik z referatom: „o važnosti šolskih izletov.“

Predsednik odda predsedništvo denarničarju Hrovatinu iz Sežane, ker nij bilo podpredsednika Trampuža zaradi tehtnega uzroka pri zborovanju.

Ant. Leban povdarja v svojem govoru, da so šolski sprehodi eno najboljših sredstev za odgojo mladine. Oni delujejo na to, da postane mladina za naravo uneta. —

Taki izleti naj se vselej vrše po enem načrtu. Mladina naj ne bode na prostem pod strogo disciplino, ona naj se prosto giblje. Tako bode učitelju možno spoznavati posamezne značaje in narave. Pri tej priliki učitelj lahko upljiva na edinost mej njimi in ljubezen do svojega bližnjega tudi mladini vcepi; prilično odganja surovost. — Večkrat bode učitelj spoznal otroka za drugačnega nego se mu je v šoli zdel. Učitelj z mladino korakaje pogovarja se o tem ali onem predmetu; tako bodo začeli otroci tudi brez vodstva naravo opazovati; brezmiseljno ne bodo rastlin in koristnih živali uničevali. —

Učiteljevo delovanje v šoli naj upljava na to, da se mladini predočbe širijo in da se jim tudi druge — nove predočbe rodè. — Marsikaka predočba se da v šoli sè sliko ali podobo predočiti — in vendar je ta predočba najjasnejša, katera se rodi pri pogledu dotične reči v prosti naravi. Če zadobe pa otroci krive predočbe je učitelju zelo sitno in težko delo je izruvat. — Pri izletu je prilika dana uže v šoli opisovane reči opazovati, tedaj je tukaj ponavljanje, ki je mladini jako potrebno. — Pa se tudi mladina pri tacih izletih pripravlja na bodoči poduk. — V prirodoslovju se ne more samo z besedo podučevati, vse mora biti utrjeno na podlagi naglednosti. Če hočemo, da bode imela mladina pravi pojem o lipi, kostanju, x—y rastlini, moramo ji to v naravi pokazati. V šoli ji lahko pokažemo posamezne — majhne dele rastline, a celega drevesa ne moremo v šolo nositi. —

Učiti mladino živalstva na podlagi podob tudi nij prav dobro. S tem mladina ne bode še domače živali prav spoznavala. — Opazovanje živalstva v naravi podaja mladini vso drugo podobo. — Posebno hasljivi so izleti pri poduku v domovinoslovju, kajti samo na zemljevidu se ne bode naša mladina naučila domovinoslovja. Tukaj je naglednost tako potrebna kakor pri prirodopisju. Tako n. pr. otrok opazuje pri studencu — vir, tek, stočje. Pri potoku — desni in levi breg. Jasen mu bode potem pojem „reka“. Vedel bode kaj so dotoki. Spoznal bode katere vasi so na levem in desnem bregu reke, ali potoka. Morda bode tudi prilika opisovati, kaj je otok, polotok itd. Pri „mlaki“ ali „kalu“ nastane pri mladini pojem „jezero“, ribujak, morje, vodnjak, sploh stoječe vodè. —

Pri griču se mladina nauči kaj je ravnina, dolina, hrib, holm, prepad, podnožje, horizont, 4 deli sveta itd. — Potoma se lahko opazujejo gradi, cerkve, njih lega. Opazuje se: steza, cesta, pot. — Stavi se lahko uprašanja, kam prideš po tej poti? V kolikem času? Govori se o železnici, parobrodih, tvornicah. Srečamo tvorni voz, tukaj se nam ponuja prilika govoriti o deželnih pridelkih, ki se izvaževajo. Pridemo na pojem tedenski sejem; letni, mesečni sejmi, obrt. itd.

Vidimo kmeta, ki orje, opisujemo njegovo orodje. Pridemo do stanov; navedemo različne stanove. Pomenkovamo se o polju, vrtu, gozdu, travniku; govorimo o rokodelcih, ki izdelujejo različno orodje. Slučajno dospemo na živinorejo, lastnosti različnih zemlja. itd. itd.

Konečno stavi Ant. Leban predlog: „Naj slavna skupščina spozna veliko veljavo šols. izletov gledè na odgojo in poduk šols. mladine in naj se taki izleti večkrat gojè.“ Ta predlog se sprejme enoglasno. Hrovatin meni, izleti imajo res ovire, a s konsekvantnim postopanjem se ti odstranijo. On se referentu zahvali za temeljiti spis. —

Ad IV. Koršič pravi, če hoče učitelj v šoli vzdržati disciplino, naj si pridobi ljubezen otrok, kajti prava ljubezen otrok do učitelja

zmanjšuje število šolskih zamud, navdušuje otroke za učenje, spodbuja je k pridnosti, pazljivosti, ter mu pridobi tudi ljubezen in spoštovanje roditeljev. — Da pa učitelj ljubezen otrok pridobi, naj bo ž njimi prijazen, kaže naj jim pravo dobrohotnost, ki je vir ljubezni. Da vzdrži disciplino, naj učitelj pazi, da bo poduk interesanten ter da so otroci ubogljivi. V šoli naj vlada red, vse naj se godi v pravem času in na pravem mestu. Učitelj seveda mora biti v tem vzgleden.

Slednje sredstvo za vzdrževanje discipline so kazni. Pri kaznovanju naj pazi učitelj na naravo učenčev, predno kaznuje naj opominja, svari, žuga, naj nepristransko (ne v jezi) kaznuje. — Konečno navede sledeče postopanje pri kaznih: nevoljen — resen pogled, opomin. svarilo, graja, žuganje, prepisovanje postave, postavljanje pred klop, odvzetek kakega opravka, izključenje od kakega izleta, prestavljanje na drugo mesto, osramotenje pred kako višo osebo, sedenje na samem, zapiranje, vpisovanje v sramotne bukve, vabljenje učenca pred učiteljsko konferenco, začasno ali tudi popolno izključenje iz šole. — Ako pa vse navedene postavne kazni, ki so dane učitelju na razpolaganje, nič ne pomorejo, da doseže zaželjeno disciplino naj se posluži šibe, — a nikoli ne brez dovoljenja roditeljev. — Šiba je grenko, a zdatno zdravilo pri nepoboljšljivi trmi, laži, tatvini. — Učitelj naj pa vselej le na dlan udari. —

Govoril je potem Koršič o snažnosti. Če je v šoli prava disciplina, pridruži se jej snažnost sama. — Šola in učitelj morati biti učencu uzor snage. Učitelj naj strogo pazi, da pridejo otsoci umiti in počesani — učenci do gola ostriženi — v šolo. Obleka naj bo snažna, zakrpana, ne raztrgana, istotako naj pazi na učne pripomočke, ter naj zabrani, da otroci ne steljejo šole s papirjem. Vse točke gledè discipline in snage so se pohvalno sprejele. — Predsednik še omeni, da so tudi učitelji dunajskega okraja tega mnenja, da se šiba zopet v šolo uvedè; enako je sklenil tudi dunajski c. kr. okraj. šols. svet, a kaj se je iz tega sklepa rodilo, mu nij znano, ker nijso o tem nič prinesli pedagoški listi. —

Ad V. Predsednik naznanja, da je društvo za letos končalo svoje zborovanje; meseca maja je glavni zbor in volitev novega odbora, naj se torej odloči kraj za zbor. —

Društvo odloči Tomaj za glavni zbor in sicer 6. maja 1882. Za časopise so se določili dopisniki, ki bi poročali o delovanju društva — in sicer Ant. Leban za „Šolo“, Koršič za „Sočo“, Bogatec za „Edinost“ in Kanté za „Slov. Narod.“ —

V prihodnjem zboru bo predaval:

1. O materinem jezici in njega važnosti v ljud. šoli — Janko Leban.

2. Praktičen poduk zgodovine; Kanté.

Konečno vstopi v društvo Fr. Pelicon, učitelj v Križu pri Trstu. —

Predsednik zaključi opoldne sejo s primernimi besedami. — Potem je bil skupni obed. —

Zvečer smo se razšli upajoč, da se vsi vidimo maja meseca še v večjem številu v Tomaju pri Tonetu. —

A. L.

IZ GORIŠKE OKOLICE 20 decembra. — Sledeče vrstice nimajo namena kakove naredbe grajati, temveč zapisane so, da se lahko odstranljivi nedostatki in napotja odstranijo. Šolske knjige imajo biti v šoli vodilo in duša pouku, od njih metode in sposobnosti odvisuje uspeh. V ljudske šoli imajo pa še večjo pomembo; učitelj se mora v tem slučaju strogo držati šolske knjige, ker nij mu mogoče odletavati ali se razprostranjati. Če so pa šolske knjige dobro uredjene, mu tega tudi treba ni. Bodi mi dovoljeno en sam pogled na naše novejšje metodične računice. V njih nahajamo prebogato zbirko zanimljivih nalog, učenčevi starosti in zmožnosti zmerom primernih, od najložjega stopinjamo naprej. Če so pa naše računice v tem obziru jako uspešne, moram vendar obžalovati drug nedostatek, kar se tiče njih posamičnih izdav; nedostatek, ki ni tako malehen, in ki ga je gotovo uže vsak tovariš živo občutil. Znano je namreč, da posamične izdave na več mestih ne soglašajo niti vselej po metodi ali znamenjih, niti po številkah nalog niti po stranéh. Imam pred sabo „Prvo računico v štirih izdajah od l. 1872, 1873, 1874 in 1876. Poglejmo vanje“. Uže na 1. oziroma 3. strani nahajamo nekaj razločkov. V izdavi od l. 1872. so razpravljena prva štiri števila v obrazcih s pikami, v tem ko vidimo na istej strani v naslednjih treh izdajah razpravljena števila do 10; h katerim razločkom se pridružujeta še druga dva, namreč, da so v prvi izdavi uže vse operacije s številkami in operacijskimi znamenjami, v ostalih treh izdajah se nahajajo le pike, pokončne črtice in križci — da zamolčim naredbo izdave od leta 1876., v kateri so pike razpostavljene v četerovogelnih okvircih. Vendar ta razloček toliko ne moti. Narveč se prva izdava od ostalih v tem razločuje. Vzemino peto stran, na ktorej vidimo v omenjeni izdavi št. 6 razpravljeno; v ostalih izdajah pa števila 2, 3, 4, 5 itd. — Poglejmo v 3. računico. V izdajah od leta 1873 in 1875. nahajamo n. pr. na 38. strani razpravljene tristavke; v izdajah od 1876. in 1878. beremo na istej strani: Računanje z desetinskimi števili. Od tukaj naprej vsi razločki zaporedoma. — Vzemimo 4. računico, izdavi od l. 1876. in 1878. Uže na 7. strani vidimo povsem različno razredbo in razna števila itd. Tako gre stvar na več mestih naprej.

Uže iz teh malih podatkov, kakoršnih je se-ve-da veliko v omenjenih računicah, lahko vsak razvidi, da niso v šoli majhena napotja, ter da prospeh le ovirati morajo. Kedar n. pr. učitelj daje naloge, morajo učenci, ako izdave ne soglašajo, glede na številke

od učitelja zaznamenovano stran iskati, in se pri tem iskanji dolgo muditi. Marsikedar je še ne najdejo. To gotovo ni nikakor kaj prijetna prikazen v šoli; ker moti učitelja in učence, pa tudi služi v potrato prepotrebnege časa. Pri dolgem iskanji se učenec utruji, ali vsaj veselje, ki bi je pri hitrejši najdbi občutil, izgubi — brez dvombe samemu in delu na kvar. Tudi razlike v tem, da so po raznih izdajah za isto stvar razna imena, n. pr. enota, jednica, sladkor, cukur, itd. ali pa razni osebki v istih nalogah, n. pr.: Nekedo, tvoj oče itd. niso kaj služeče namenu.

To malo sem zapisal z dobrim namenom, s tem namreč, da bi se ta napotja odstranila na gotovi hasen ljudske šoli, v kateri sta sosebno, odkar se deluje po lovih „Učnih načrtih“ točnost in pa tanko odmerjen čas izmed poglavitnih faktorjev za dober vspeh, in vsled kterih se čas po nikakem tritati ne more.

Šolski ogled.

C. kr. okrajni š. sveti. Za Goriško okolico: Fr. Baron Rechbach, dvorni svetovalec, predsednik; Fr. Vodopivec, okr. š. nadzornik, podpredsednik; Jož. Marušič, prof. na izobraževališči; Andrej Kocijančič, posestnik v Podgori; Tom. Jug, nadučitelj v Solkanu; Vinko Černic, učitelj v Št. Petru; Jož. Komavec, učitelj v Št. Andreži.

Brezigar Janez,	posestnik v	Ročinji;
Faganelj Jožef,	„	Oseku;
Faveti Anton,	„	Skriljah;
Konjedic Andr.,	„	Plaveh;
Malnič France,	„	Kanalu;
Pavlica Jož.,	„	Rifenbergu;
Terpin Filip,	„	Križu;
Žnidarčič Ant.	„	Vedrijanu;

Za Tolminski okraj: Schemerl Aleks. namestniški svetov. predsednik; Kragelj Jož. dekan v Tolminu, podpredsednik; Fr. Vodopivec, okr. š. nadzornik; Izidor Pagliaruzzi, posestnik v Gorici; Jož. Luznik, posestnik v Polubinu; Fr. Dominiko, upravitelj v Kobaridu; Gasp. Likar, učitelj v Tolminu.

Devetak Jož.,	posestnik v	Tolminu;
Kadenaro Mat.	„	Breginji;
Kofol Ivan,	„	Ravnah;
Kovačič Ignac,	„	pri sv. Luciji;

Kranjec Jož.	"	v Dreženci;
Podobnik Peter	"	" Cerknem;
Urbančič Andrej	"	" Volčah;
Vogrič France,	"	na Št. Vidski Gori.

Za Sežanski okraj: Enest vitez Höhnel, glavar, predsednik; Anton Šuc, posestnik v Pliskovici; Fr. Mahorčič posestnik v Matavunu; Urban Golmajer, dekan v Tomaji; Fr. Vodopivec, okr. š. nadzornik; Anton Leban, voditelj v Komnu; Jož. Trampuž, učitelj v Kostanjevici.

Delena Janez, posestnik v	Sežani;
Fabijani Anton	" Kobdilji;
Kocijan Andrej	" Žerjah;
Peric Andrej,	" Slivnem;
Pipan Jožef,	" Škerbini;
Švara Friderik	" Komnu;
Zega Vinko,	" Koprivi;
Živic Jožef,	" Skopem.

ZAHVALA.

Tukajšnje slavno županstvo blagovolilo je dati podpisanemu 26 gl., da nakupi siromašnim otrokom tuk. šole potrebne šolske reči, za kar se podpisani v imenu šolske mladine slavnemu županstvu zahvaluje.

Na Nabrežini 1. januarija 1882.

TOMSIČ, učitelj.

POZIV!

Slovensko slovstvo v obče napreduje, in tudi šolska literatura po Slovenskem ne zaostaja. A slovensko šolstvo zasluži danes še večje pozornosti; treba bo tedaj na tem polji še z večjimi koraki napredovati. —

V prospah našega narodnega slovstva in v pomnožitev slovenskega pedagogičnega slovstva nameravajo podpisani s tem nekoliko pripomoči, da so se odločili, izdajati leto za letom pod naslovom

„Pedagogični letnik“

knjigo, katera bode na kacin 200 stranek velike osmerke prinašala raznovrstnega šolskega blaga.

Teoretični del bode obsegal temeljite spise iz šolskega in učiteljskega življenja sploh, razprave o raznih

šolskih in učiteljskih uprašanjih, razmotravanja pedagoških in didaktičnih načel.

Praktični del bode pa zadržaval izborne članke o splošnej in posebnej metodi, razpravljaj obravnavanje o vseh predmetih sedanje ljudske šole, nekoliko z ozirom na predpisane učne načrte, največ pa na podlagi pridobljenihkušenj, — lastnih in drugih. — Sploh naj bi nam učiteljem „Pedagogični letnik“ ki utegne v dodatku imeti poleg raznih šolskih migljejev in naznanil tudi imenik vseh slovenskih učiteljev in šol z dotičnimi plačami, sčasoma nadomestaval pedagogiko in metodiko, katero tako težko pogrešamo.

Da pa ta svoj sklep izpejemo, potrebujemo obilne podpore. Zato si dovoljujemo, vabiti vse p. n. učiteljstvo in šolske prijatelje po vsem Slovenskem v obilno naročevanje in sodelovanje. Naročnina stane 1 gl. (kasneje bode cena knjigi večja) in naj se blagovoli pošiljati do 1. Aprila 1882. g. Božid. Valenta-u, nadučitelju v Krškem. Šolski pisatelji pa naj izvolijo svoje izvirne izdelke (prevodov se ne bode sprejemalo) poslati do 1. junija 1882. g. Iv. Lapajne-tu, ravnatelju meščanske šole v Krškem.

Čisti dohodek pri razprodaji te knjige, ki izide v bodočih velikih počitnicah, se bode razdelil mej pisatelje; zaradi tega se bode poslana tvarina na tanko pretresovala in skrbno izbirala.

V Krškem 1. decembra 1881.

J. Bezljaj, meščanski učitelj; *Fr. Jamšek*, nadučitelj v Rajhenbergu na Štaj.; *I. Lapajne*, ravnatelj meščanske šole; *J. Ravnikar*, ljudski učitelj; *Božidar Valenta*, nadučitelj.

št. 10.

Razpis šolske službe.

V tukajšnjem š. okraji se s tem razpisuje ena učiteljaka služba III. plačilne vrste, s katero je združeno voditeljstvo enorazrednice in ena služba učiteljice III. plač. vrste.

Dohodhi obek slubb so določeni v š. dež. postavah 10. marca 1870. in 4. marca 1870. in 4. marca 1879.

Prosilci naj vložé sem le svoje prošnje previdene s postavnimi spričevali učit. sposobnosti najdalje do 8. februarija t. l. po njim predstojnih oblastnijah.

C. K. OKR. Š. SVET V GORICI dne 2. januarija 1882.